

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Jussi Adler-Olsen
DEN GRÆNSLØSE

Copyright © 2014 Jussi Adler-Olsen og JP/Politikens Hus A/S
Translation Copyright © 2017 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-02116-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

**JUSI
ADLER-
OLSEN**

MANIPULATOR

Preveo Mirko Bižić

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2017.

Posvećeno Vibsen i Elizabet, dvema jakim ženama

PROLOG

20. novembar 1997.

Svuda je videla sive nijanse. Treperave senke i blaga pomrčina pokrivala su je kao ćebe i zagrevale je.

U snu je napustila svoje telo, lebdela je u vazduhu kao ptica. Ne, još bolje, kao leptir. Kao raznobojno lepršavo umetničko delo, poslato u svet samo da širi sreću i oduševljenje. Kao lebdeće biće visoko između neba i zemlje, čija čarobna prašina može da probudi i podstakne svet na beskrajnu ljubav i sreću.

Osmehnula se na tu pomisao. Bila je tako lepa i čista.

Sada se beskrajna tmina iznad nje borila sa nejasnim sjajem, kao od dalekih zvezda. Osećaj je bio dobar, skoro kao impuls koji prenosi zvuk vetra i šuštanje lišća.

Uopšte nije mogla da se pomera, ali nije to ni želela, inače bi se probudila iz sna i odjednom bi na nju navalila stvarnost, a onda bi došao bol. A ko bi želeo tako nešto?

Sada se pojavilo bezbroj slika iz vremena punog života. Kratki pogledi na nju i brata kako preskaču peščane dine, dok im roditelji dovikuju da treba da stanu. *Stani!*

Zašto uvek *stani*? Zar se nije tu, na dinama, osećala po prvi put slobodno?

Osmehnula se kada su prelepi zraci svetlosti skliznuli ispod nje poput strujanja *marila*. Iako nikada pre nije videla efekat mora mlečne boje, mora da je to izgledalo tako. *Maril*, ili tečno zlato u dubokim dolinama.

Gde je ono stala?

Zar to nije bila misao o slobodi? Da, mora da je bilo to, jer se nikada nije osećala toliko slobodno kao sada. Leptir koji je jednostavno sam svoj gospodar. Laka i radoznala, sa divnim ljudima uokolo, koji joj ne govore da ode. Kreativne ruke na sve strane, guraju je napred i žele samo najbolje za nju. Pesme koje je uznose i koje nikada pre nisu pevane.

Sada je uzdahnula i osmehnula se. Dopustila je mislima da je istovremeno vode svuda i nikuda.

Onda se setila škole i bicikla, ledenohladnog jutra i cvokotanja zuba.

Jusi Adler-Olsen

I baš u tom trenutku, kada je stvarnost probudila, i srce je konačno izdalo, setila se i treska kada su je kola udarila, zvuka lomljenja kostiju, grana drveta koje su je zakačile, sastanka koji...

Utorak, 29. april 2014.

„Hej, Karle. Probudi se. Telefon ponovo zvoni.“

Karl je sneno pogledao u Asada, koji je bio sav isprskan žutom bojom. Kada je jutros počeo da radi, kombinezon mu je bio beo, a kovrdžava kosa crna, tako da bi bilo pravo čudo da je preostala i kap boje koja je završila na zidovima.

„Prekinuo si me usred komplikovanog sleda misli“, rekao je Karl, nevoljno spuštajući noge sa stola.

„U redu! Izvini!“ Bore od osmeha pojavile su se ispod čestara Asadovih jednodnevnih čekinja na bradi. Šta su, dođavola, njegove srećne okrugle oči izražavale? Nagoveštaj ironije, možda?

„Da, znam da si sinoć ostao dokasno, Karle“, nastavio je Asad, „ali Rose poludi kad pustiš telefon da neprestano zvoni. Da li bi zato sledeći put mogao jednostavno da podigneš slušalicu?“

Karl se okrenuo prema blistavoj svetlosti sa podrumskog prozora. Malo dima cigarete okončaće taj problem, pomislio je, dohvatajući paklicu i ponovo izbacujući nogu na sto dok je telefon ponovo počinjao da zvoni.

Asad je naglašeno pokazao na njega i kliznuo kroz vrata. Situacija je postajala paklena sa ovom dvojicom brbljivaca koji su mu neprestano prigovarali.

„Ovde Karl“, rekao je zevajući, dok je slušalica ležala na stolu.

„Halo!“, začulo se iz slušalice.

Prineo je slušalicu do usta mlitavim pokretom ruke. „S kim razgovaram?“

„Da li je to Karl Merk?“, rekao je glas pevušćim akcentom Bornholma.

To definitivno nije bilo jedno od narečja koja su se sviđala Karlu. Zvučalo je kao loš švedski sa izvesnim gramatičkim greškama, i nije bilo od koristi nigde osim na tom malom ostrvu u Baltiku.

„Da, ja sam Karl Merk. Zar to nisam upravo rekao?“

S druge strane začuo se uzdah. Zvučao je skoro kao olakšanje.

„Ovde Kristijan Habersot. Upoznali smo se jako davno, ali vi me se verovatno ne sećate.“

Habersot? Karl je razmislio. Sa Bornholma?

Karl je oklevao. „Daaa, ja...“

„Služio sam u policijskoj stanici u Nekseu, kada ste vi i vaš pretpostavljeni bili pre nekoliko godina da sprovedete zatvorenika u Kopenhagen.“

Karl je napregao mozak. Sećao se tog događaja sasvim dobro, ali Habersota...

„Ah, tako je“, rekao je posežući za cigaretama.

„Ovaj, izvinite što vas uznemiravam, ali da li biste možda imali vremena da me saslušate? Čitao sam da ste upravo rešili komplikovan slučaj u cirkusu u Belaheju. Čestitam, mada mora da je frustrirajuće kada optuženi izvrši samoubistvo pre suđenja.“

Karl je slegnuo ramenima. Rose je bila iznervirana zbog toga, ali Karla nije bilo briga. Bio je to samo jedan gad manje na svetu o kome je trebalo brinuti.

„U redu, ali niste nazvali zbog tog slučaja. Zar ne?“ Zapalio je cigaretu i zabacio glavu. Bilo je tek pola dva. I te kako prerano da istroši svoje dnevno sledovanje cigareta, što je značilo da bi verovatno trebalo da ga poveća.

„I da i ne. Zovem zbog tog slučaja i svega ostalog što ste na tako impresivan način rešili u poslednjih nekoliko godina. Kao što sam rekao, služim u policiji Bornholma i trenutno sam u Reneu, ali sutra odlazim u penziju, bogu hvala.“ Pokušao je da se nasmeje. Zvučalo je usiljeno. „Vremena su se promenila pa više nije mnogo zanimljivo biti na mom mestu. Nema sumnje da svi osećamo isto, ali pre samo deset godina bio sam tip koji je znao sve što se dešavalo u većini srednjih i istočnih obalskih i ostrvskih oblasti. Da, moglo bi se reći da sam zbog toga nazvao.“

Karl je pustio da mu padne glava. Ako je ovaj tip želeo da ga ubedi da preuzme neki slučaj, morao je to odmah da saseče u korenu. Svakako nije želeo da bude uvučen u bilo šta povezano sa ostrvom na kome je specijalitet dimljena haringa i koje je bliže Poljskoj, Švedskoj i Nemačkoj, nego Danskoj.

„Da li zovete zato što želite da proverimo nešto za vas? Jer ako je to u pitanju, bojim se da ću morati da vas uputim na naše kolege na jednom od spratova iznad. Imamo i previše posla ovde dole u Sektoru Q.“

Na drugoj strani linije zavladała je tišina. Onda je čovek prekinuo vezu.

Karl je zbunjeno zurio u slušalicu pre nego što je zalupio. Ako je momak ovako osetljiv, onda zaista ne zaslužuje ništa bolje.

Odmahnuo je glavom, ali jedva da je uspeo da sklopi oči pre nego što je glupa sprava ponovo zazvonila.

Karl je duboko udahnuo. Nekim ljudima stvarno treba utuviti neke stvari u glavu.

„Da!“ dreknuo je u slušalicu. Možda će to dovoljno uplašiti budalu da ponovo prekine vezu.

„Ovaj, Karle? Jesi li to ti?“ To nije bio glas koji je očekivao da čuje. Namrštio se. „Mama, ti si?“ upitao je oprezno.

Manipulator

„Stvarno se uplašim kada se tako prodereš! Da li te boli grlo, dušo?“

Karl je uzdahnuo. Prošlo je više od trideset godina kako je otišao od kuće. Od tada je imao posla sa nasilnim kriminalcima, svodnicima, piromanima, ubicama i gomilom leševa u svim mogućim stadijumima raspadanja. Pucali su na njega. Polomljena mu je vilica, kao i zglob na ruci, i izgubio je privatni život i sve dostojanstvene ambicije urođene svakome ko je sa severnog Jutlanda. Prošlo je trideset godina otkad je odleteo iz gnezda i konačno je rekao sebi da upravlja svojim životom. Roditelji su ljudi sa kojima možeš da imaš posla, ili ih ignorišeš po sopstvenom izboru. Pa kako je, dođavola, bilo moguće da ga je mogla naterati da se oseća kao beba samo jednom rečenicom?

Karl je protrljao oko i malo se uspravio u stolici. Ovo će biti dug, dug dan.

„Ne, mama, dobro sam. Ovde su nam radnici pa ne mogu da čujem ni sopstvene misli.“

„Dobro, pa, zovem te da ti saopštim veoma tužne vesti.“

Karl je stegnuo usne i pokušao da proceni njen ton. Da li je zvučala tužno? Da li će mu sledećeg trenutka reći da mu je otac umro? Nije bio da ga poseti duže od godinu dana.

„Da li je tata umro?“, upitao je.

„Bože me sačuvaj! Naravno da nije. Sedi ovde pored mene i pije kafu. Upravo je izlazio do štale da zatvori prasiće. Ne, u pitanju je tvoj rođak Roni.“

Karl je spustio noge sa stola.

„Roni? Mrtav? Kako?“

„Odjednom se onesvestio tamo na Tajlandu dok je bio na masaži. Zar to nije grozna vest u ovako divan prolećni dan?“

Na Tajlandu, rekla je, dok je bio na masaži. A šta je drugo mogao i da očekuje?

Karl je pokušavao da pronađe prikladan odgovor. To mu zaista nije bilo lako.

„Grozno, da“, uspeo je da kaže dok je pokušavao da potisne užasnu sliku verovatno vrlo prijatnog kraja života njegovog rođaka.

„Sami putuje jutru avionom da preuzme njega i njegove stvari. Najbolje je da sve donese kući pre nego što se pogubi na sve strane“, rekla je. „Sami je uvek tako praktičan.“

Karl je klimnuo glavom. Verovatno će Ronijev brat napraviti detaljnu procenu kada stupi na scenu. Đubre na jednu gomilu, a sve što je iole vredno u kofer.

Zamislio je Ronijevu odanu i vernu ženu, sitnu Tajlandanku koja je zapravo zaslužila bolje. Ali kada Ronijev brat pretraži fioke, njoj neće ostati mnogo, osim bokserica sa kineskim zmajevima. Tako je to u životu.

„Roni je bio oženjen, mama. Ne verujem da Sami može samo da dođe i bez pitanja uzme šta hoće.“

Nasmejala se. „O, znaš ti Samija. Biće to u redu. Ostaće tamo deset ili dvanaest dana. Kad već putuješ tako daleko, onda možeš i da nabaciš malo boje na obraze, kaže on. I ne greši u tome. On je pametan čovek, rođak Sami.“

Karl je klimnuo glavom. Jedina značajna razlika između Ronija i njegovog mlađeg brata Samija bila je u jednom samoglasniku i dva suglasnika. Niko severno od Limfjorda nije mogao prevideti da su u srodstvu jer su ličili jedan na drugog kao jaje jajetu. Ako je postojao neki filmski producent kome je potreban hvalisavi, sobom opsednuti apsolutno nepouzdati naduvenko u šarenoj košulji, barem je imao još Samija na raspolaganju.

„Određili su datum sahrane, 10. maja, u subotu, ovde u Brenderslevu. Bilo bi divno videti te ponovo ovde, sine“, nastavila je majka. Dok su nabrajane predviđive novosti o svakodnevnom životu seoske porodice iz Vendsisela, sa naročitim naglaskom na uzgoj svinja i tatin bolni kuk, uobičajenu kritiku političara u parlamentu i neke druge podjednako depresivne priče, a Karl je razmišljao o neprijatnom tonu poslednjeg imejla koji mu je Roni poslao.

Taj imejl nesumnjivo je bio upućen kao pretnja, nešto što je uznemirilo i iznerviralo Karla. Posle izvesnog vremena došao je do zaključka da je Roni nameravao da ga uceni nekim besmislicama. Zar njegov rođak nije bio upravo ona vrsta čoveka koja bi uradila tako nešto? I zar mu nije uvek falilo novca?

Karlu se to nije dopadalo. Zar će ponovo morati da se bavi tim besmislenim tvrdnjama? To je bila potpuna baljezgarija. Ali kada živiš u zemlji Hansa Kristijana Andersena, i previše dobro znaš koliko brzo jedno malo pero može da se pretvori u pet kokošaka.* A ovakvih pet kokošaka, na njegovom poverljivom položaju i sa šefom kao što je Lars Bjern, stvarno su bile nešto što mu uopšte nije trebalo.

Dođavola, šta je Roni smerao? U više prilika idiot se izlanuo da je ubio svog oca, što je bilo dovoljno loše samo po sebi. Još gore je bilo što je uvukao Karla u blato, javno tvrdeći da je bio saučesnik u ubistvu Ronijevog oca za vreme pecarškog izleta, a u zlokobnom poslednjem imejlu obavestio je Karla da je dao da se o tome napiše knjiga i da će pokušati da je objavi. Karl od tada nije čuo ništa o tome, ali to je bila užasna situacija koja je morala da se razreši sada kad je čovek bio mrtav.

Karl je ponovo potražio rukom cigarete. Bez sumnje bi trebalo da ode na sahranu. To bi bilo pravo mesto da sazna da li je Sami uspeo u nagovaranju Ronijeve žene da se odrekne dela nasledstva. Slični slučajevi sa nasledstvom tamo na istoku završavali su se nasilno, i naravno da se čovek mogao nadati da bi se to moglo ponovo dogoditi. Ali Ronijeva žena, ona mala kako se već zvaše,

* Andersenova bajka o pet kokošaka, kod nas prevedena kao „Tako je, zaista!“ (Prim. prev.)

Manipulator

naizgled je bila napravljena od drugačijeg i boljeg materijala. Ona će verovatno zadržati sve što joj bude pripadalo i ima novčanu vrednost i odreći se ostalog. A to ostalo moglo bi da uključuje i Ronijev navodni književni pokušaj.

Ne, nimalo ga ne bi iznenadilo ako bi Sami uspeo da donese beleške sa sobom kući. A ako bude tako, onda mu je bolje da ih se dočepa pre nego što počnu da kruže unutar porodice.

„Da li si znao da je Roni na kraju bio zaista bogat, Karle?“, procvrkutala je njegova majka negde u pozadini.

Karl je podigao obrve. „Stvarno, najzad? Onda ćemo morati da pretpostavimo da je dilovao drogu. A jesi li sigurna da nije završio sa omčom oko vrata iza debelih zatvorskih zidina tajlandskog pravosudnog sistema?“

Ona se nasmejala. „O, Karle. Uvek si bio tako zabavno dete.“

Dvadeset minuta posle razgovora sa bornholmskim policajcem, Rose je stala na vrata rasterujući rukama Karlov duvanski dim sa očiglednim gađenjem.

„Da li si upravo razgovarao sa narednikom Habersotom, Karle?“

On je slegnuo ramenima. Taj razgovor nije baš bio nešto o čemu je najviše razmišljao u ovom trenutku. Sam bog zna šta je Roni napisao o njemu.

„Pogledaj ovo.“ Bacila je parče papira na sto ispred njega.

„Dobila sam ovaj imejl pre dva minuta. Možda bi želeo da nazoveš čoveka.“

Na odštampanom listu bile su dve rečenice koje su pokvarile raspoloženje u kancelariji dovoljno za ostatak dana.

Sektor Q je moja poslednja nada. Ne mogu više.

K. Habersot

Karl je pogledao Rose, koja je stajala odmahujući glavom kao harpija koja je upravo odustala od svog braka. Njemu se taj stav uopšte nije sviđao, ali tako je bilo najbolje sa Rose. Bolje je primiti dva šamara u tišini, nego trpeti dva minuta pritužbi i prekora. Tako je to funkcionisalo između njih, i Rose je bila dobra u tome. Čak i ako si nekada morao da potoneš veoma nisko da bi stigao do toga.

„Ma, otkud znam! Ali pošto vidim da si ti ta koja je dobila imejl, Rose, ti se i pobrini za taj problem. Onda kasnije možeš da mi kažeš šta si uspela da izvučeš iz toga.“

Ona je nabrala nos, od čega su ratničke boje na njenom licu zapucketale. „Znala sam da ćeš to da kažeš. Zbog toga sam ga odmah nazvala, ali javila mi se automatska sekretarica.“

„Hm. Onda pretpostavljam da si ostavila poruku da ćeš ponovo nazvati, zar ne?“

Kada je potvrdila da je uradila upravo to, nad njenom glavom nadvio se crni oblak koji je ostao da lebdi.

Izgleda da je zvala pet puta, ali čovek se jednostavno nije javljao.

2

Sreda, 30. april 2014.

Ispraćaji članova osoblja redovno su se održavali u policijskoj stanici u Reneu. Ali to je bilo upravo ono što Habersot nije želeo. Otkad su nove reforme policije stupile na snagu, njegov dobar i blizak kontakt sa meštanima i ono što se dogodilo na istočnoj obali ostrva pretvorili su se u stalnu vožnju napred i nazad, sa istoka na zapad, i odjednom su uvedeni beskrajni procesi donošenja odluka od trenutka kada se krivično delo dogodi pa dok se nešto ozbiljno ne preduzme protiv počinioca. Traćilo se vreme, gubili su se tragovi, kriminalci su se izvlačili.

„Ovo je zlatno doba za hulje“, uvek je govorio, kao da ga je neko uopšte slušao i obraćao pažnju na njega.

Habersot je mrzeo pravac u kome se društvo kretalo, u celini i na lokalnom nivou. A kolege koje su taj pravac podržavale, i nisu poznavale ni njega ni domete njegove verne četrdesetogodišnje službe, ne bi trebalo da dođu na njegov svečani ispraćaj u penziju kao ovce koje bleje, glumeći da ga poštuju.

Zato je odlučio da održi svečani prijem u opštinskoj sali u Listedu, samo šest stotina metara od njegove kuće.

S obzirom na ono što je planirao za tu priliku, to će biti pristojnije u svakom pogledu.

Na trenutak je stajao ispred ogledala, pregledajući svoju paradnu uniformu, primećujući nabore koji su nastali na tkanini od višegodišnjeg stajanja. I dok je pažljivo ali nespretno peglao pantalone na dasci za peglanje koju nikada pre nije rasklopio, pustio je da mu pogled luta po sobi koja je nekada bila topli i živahni porodični dnevni boravak.

Od tada je prošlo skoro dvadeset godina i sada se prošlost prikrala kao besciljna, zalutala životinja među gomilama otpada i krša koji niko ne želi.

Habersot je odmahnuo glavom. Kada se osvrnuo na svoju prošlost, nije razumeo samog sebe. Zašto je dozvolio da svi ti šareni registratori zauzmu police umesto dobrih knjiga? Zašto su fotokopije i novinski isečci bili na svakoj slobodnoj površini? Zašto je uložio sav svoj život u posao, umesto u ljude kojima je nekada bilo stalo do njega?

A ipak je razumeo.

Manipulator

Pognuo je glavu, pokušavajući da oslobodi emocije koje su ga u trenu preplavile, ali suza nije bilo. Možda zato što ih je odavno sve isplakao. Da, naravno da je znao zašto su stvari krenule tim tokom. Tako je moralo biti.

Duboko je udahnuo, poravnao uniformu na trpezarijskom stolu, podigao stari ram i pomilovao fotografiju u njemu, kao što je radio stotinama puta ranije. Kada bi samo mogao da vrati protraćene dane. Kada bi samo mogao da promeni svoju prirodu i odluke i poslednji put oseti blizinu svoje žene i sina.

Uzdahnuo je. Ovde, u ovoj sobi, vodio je ljubav sa svojom prelepom ženom na sofa. Ovde je na tepihu puzao sa svojim sinom kada je bio sasvim mali. Ovde su počele svađe, i ovde je nastala i umnožila se njegova sumornost.

U ovom dnevnom boravku mu je njegova žena na kraju pljunula u lice i jednom zauvek ga ostavila samog u životu, sa sveću da mu je jedan beznačajan slučaj istrgnuo sreću iz ruku i oslonac pod nogama.

U vreme kada je sve počelo, to ga je potpuno prenerazilo i ostavilo ga u skoro neprekidnom stanju depresije, a ipak, on jednostavno nije bio u stanju da se okane tog slučaja. Nažalost, tako se dogodilo, i sa dobrim razlogom.

Ustao je, potapšao rukom jedan od svojih svežnjeva beleški i isečaka, istresao pepeljaru i izvadio korpu sa nedeljnim sledovanjem praznih, zveckavih limenki. Na kraju je još jednom ispipao džepove za slučaj da je nešto zaboravio i pogledao da vidi da li je njegova svečana uniforma baš onakva kakva bi trebalo da bude.

Zatim je zatvorio vrata.

Uprkos svemu, Habersot je verovatno očekivao da će se na prijemu pojaviti više ljudi. Ako niko drugi, onda barem oni kojima je tokom godina pomagao u teškim trenucima, ali možda i oni za koje je ispravljao pogreške i sprečavao nepravde. U svakom slučaju, očekivao je da vidi nekoliko starih penzionisanih kolega iz uniformisane policije u Nekseu, možda i neke sugrađane u koje je godinama imao poverenja u okviru male zajednice. Ali kada je video da su tu samo predsedavajuća i zamenica računovođe iz udruženja građana, komesar policije i njegov prvi pomoćnik, zajedno sa predstavnikom policijskog sindikata koji se savesno pojavio, pored još pet ili šest ljudi koje je lično pozvao, odustao je od svog dugačkog govora i pustio da stvari idu svojim tokom.

„Hvala vam što ste došli u ovo divno sunčano jutro“, rekao je, dajući znak glavom svom starom komšiji Samu da može početi da snima. Sipao je belo vino u prazne plastične čaše i rasporedio kikiriki i grickalice na poslužavnike. Niko mu nije ponudio pomoć.

Iskoračio je napred i pozvao sve prisutne da uzmu čaše. I dok su se oni okupljali ispred njega, diskretno je gurnuo ruku u džep i otkočio pištolj.

„Živeli, dame i gospodo“, rekao je klimajući svakom pojedinačno glavom. „Lepa lica za sudnji dan“, nastavio je, osmehujući se. „Hvala vam što ste došli u ovim okolnostima. Svi vi znate kroz šta sam prošao, i da sam nekada bio poput većine ljudi, naročito policajaca. Siguran sam da oni od vas koji nisu pobrljavili i dalje mogu da me se sete kao tihog i mirnog tipa koji je mogao pričom da umiri poludelog ribara sa slomljenom pivskom flašom u ruci i malo previše adrenalina u venama. Nije li tako?“

Sam je podigao palac ispred kamere, ali je samo još jedna osoba klimnula glavom. Čak i tako, tu i tamo se video poneki izraz odobravanja, mada su ti ljudi držali oboren pogled.

„Naravno, žao mi je što me se posle sveg ovog vremena sećaju kao čoveka koji je radio dan i noć na beznadežnom slučaju, što je na kraju razorilo moju porodicu, prijateljstva i sreću. Hteo bih da se izvinim zbog toga, kao što bih hteo da se izvinim i za godine ogorčenosti s moje strane. Trebalo je da se zaustavim dok sam još mogao. Još jednom se izvinjavam zbog toga.“

Okrenuo se prema svojim pretpostavljenima, dok mu je osmeh bledeo, i dok je stezao rukom pištolj u džepu. „Kolege, vama želim da kažem da zbog toga što ste toliko novi u službi ne možete da budete lično okrivljeni za moje probleme. Vi obavljate svoj posao bez greške na način na koji vam to govore glupi političari. Ali mnogi od vaših starijih kolega, i oni koji su došli pre vas, izneverili su svojom nedovoljnom podrškom svojom ravnodušnošću i nepromišljenošću ne samo mene, nego i onu mladu ženu. Na tu izdaju želim da uzvratim svojim prezirom prema sistemu koji ste vi došli da štitite. To je sistem koji nije u stanju da iznese policijski posao koji smo dužni da radimo. U poslednje vreme, važne su samo statistike, a ne da li zaista stižete do srži problema. Zato vam kažem: neka sam proklet ako se ikada naviknem na to!“

Čuo se tihi protest od predstavnika policijskog sindikata, što se od njega i očekivalo, a neko drugi je prekorio Habersota zbog onoga što je smatrao neprikladnim tonom za ovu priliku.

Habersot je klimnuo glavom. Oni su bili u pravu. To je bilo neprilično, baš kao i većina drugih stvari kojima im je punio uši tokom godina. Ali sada je to moralo da se završi. Morao je sve to da okonča i dâ primer koji nikada neće biti zaboravljen među njegovim kolegama. A koliko god nije želeo, došlo je vreme za to.

Istrgnuo je pištolj iz džepa tako silovito da su mu oni koji su stajali najbliže nestali iz vidnog polja.

U jednom vrlo kratkom trenutku opazio je strah i užas koji su se proširili među njegovim pretpostavljenima, dok je okretao pištolj ka njima.

A onda je pustio da se dogodi.

Bila je to jedna uobičajena noć pa je Karl počeo sa papirologijom tako što je podigao noge na sto da malo odspava. Nakon što je raščistio slučajeve iz proteklih nekoliko meseci, vreme je postalo pomešana papazjanija sukobljenih emocija. Bila je to prava zima nezadovoljstva na ličnom planu, baš kao što ni njegov trogodišnji i sve jači otpor klanjanju prostačkom autoritetu Larsa Bjerna na poslovnom planu nije bio nešto što bi mu davalo povoda za osmeh. A onda, bila je tu i cela ta stvar sa Ronijem i neizvesnost u vezi sa njegovim prokletim pisanijem. Tačnije, to je uticalo i na njegov san i na javu. Moraće da napravi neke ozbiljne promene, ili će morati da se skloni.

Nasumično je izabrao jednu fasciklu sa gomile, spustio je u krilo i dohvatio olovku. Posle malo vežbanja u raznim položajima, znao je kako da izbegne da ispušta stvari dok drema. Ipak, olovka mu je svejedno ispala na pod kada ga je Rose probudila svojim ostrim tonom.

Omamljeno je pogledao na sat i shvatio da je, uprkos svemu, uspeo da odspava skoro čitav sat.

Protegnuo se sa izvesnim zadovoljstvom, ne obraćajući pažnju na Rosin strogi pogled.

„Upravo sam se čula sa policijom u Reneu“, rekla je, „a sigurno ti neće biti drago kada čuješ zašto.“

„Vidim.“ Sklonio je fasciklu sa krila na sto i podigao olovku.

„Pre sat vremena policijski narednik Kristijan Habersot pojavio se na svojoj svečanosti povodom odlaska u penziju u opštinskoj sali u Listedu. A pre pedeset minuta otkočio je pištolj i pucao sebi u glavu pred deset šokiranih svedoka.“

Značajno je klimnula glavom kada je Karl podigao obrve. „Da, to je ono što ja zovem stvarno lošom situacijom. Zar se ne slažeš, Karle?“, rekla je oštro. „Znaću više kada se policijski komesar u Reneu vrati u stanicu. Ispostavilo se da je i on prisustvovao svemu tome. A do tada ću rezervisati karte za sledeći let.“

„U redu. Sve je to zaista velika nesreća. Ali o čemu pričaš? Sledeći let? Putuješ li negde avionom, Rose?“ Karl je pokušao da deluje zbunjeno, ali znao je kuda sve ovo vodi. Bolje bi bilo da ovo bude neka prokleta šala.

„Slušaj, žao mi je što to čujem za tog Haber-kako-se-već-zvaše, ali ako mišliš da ću ući u leteću konzervu za sardine i putovati do Bornholma samo zbog toga, onda gadno grešiš. A osim toga...“

„Ako se previše plašiš da putuješ avionom, Karle“, ubacila se Rose, „bolje ti je da se pokreneš i rezervišiš karte za trajekt od Istada do Renea koji kreće u pola jedan, dok ja porazgovaram sa policijskim komesarom. Uostalom, tvoja je krivica što moramo da reagujemo, pa je bolje da to uradiš lično. Zar to nije

ono što si mi oduvek govorio? Idem da kažem Asadu da prestane da razmazuje boju uokolo i spremi se.“

Karl je protrljao oči.

Da li je stvarno bio budan?

Ni vožnja od policijske stanice do Istada kroz južni predeo Skonea u prolećni dan, ni sat i po dugo putovanje brodom do Bornholma nisu mogli da umanje Rosinu ogorčenost.

Karl je gledao svoje lice u retrovizoru. Ako ne bude vodio računa, uskoro će izgledati kao njegov deda, biće praznog pogleda i beživotne kože.

Podeseo je retrovizor samo da zameni taj prizor jasnim pogledom na Rosino ljutito lice. „Zašto nisi razgovarao sa njim, Karle?“, čuo se neprestani refren sa zadnjeg sedišta izgovoren sa najgorim mogućim prekorom. Da je postojala pregrada između vozača i putnika kao u taksi vozilima, on bi je čvrsto zalupio.

A sada, u restoranu na palubi velikog katamaran trajekta, hladnoća sibirskih vetrova koji su duvali preko zapenjenih talasa u koje je Asad zabrinuto zurio nije bila ništa u poređenju sa hladnoćom kojom je zračila Rose. Ona je definitivno zapala u raspoloženje iz kog nije bilo izlaza.

„Ne znam kako se to zove, Karle. Ali u manje tolerantnim društvima ono što si ti uradio Habersotu lako bi se moglo nazvati zanemarivanjem dužnosti.“

Karl se trudio da ne obraća pažnju na nju. Uostalom, Rose je takva. Ali posle njenog završnog aduta, „... ili, još gore, ubistvom“, bomba je ipak eksplodirala.

„Sad je dosta, Rose!“, povikao je udarivši šakom po stolu, od čega su sve čaše i flaše zazveckale.

Nije ga zaustavio ljutiti pogled kojim ga je ona prostrelila, nego Asadov pokret glavom prema ostalim gostima u kafeteriji koji su zurili u njih, otvorenih usta, sa pecivima koja su podrhtavala na viljuškama.

„Oni su glumci!“, izvinio se Asad ostalim gostima, uz drzak osmeh. „Trenutno samo uvežbavaju predstavu, ali neće zabrljati na kraju, obećavam.“

Neki od gostiju očigledno su pokušavali da se prisete gde su, dođavola, već videli ove glumce.

Karl se nagnuo prema Rose i pokušao da snizi ton. Ona je u suštini bila u redu. Mislim, zar nije bila uz njega i Asada u mnogim situacijama, tokom svih ovih godina? On svakako neće zaboraviti ono što je uradila za njega kada je bio blizu toga da potpuno sagori radeći na Markovom slučaju pre tri godine. Ne, samo je trebalo da ne dira previše njene hirove, jer tako je najbolje funkcionisala. Što se toga tiče, umela je da bude pomalo nestabilna s vremena na vreme, ali ako si hteo da joj pomogneš da se smiri, najbolje je bilo prihvatati njene napade, inače bi se stvari samo pogoršale.

Manipulator

Duboko je udahnuo. „Slušaj me, Rose. Nemoj misliti da mi nije žao zbog toga što se dogodilo. Ali podsetio bih te da je to što se dogodilo Habersotu bilo njegov lični izbor i delo. Mogao je jednostavno da ponovo pozove, ili da se javi na telefon kada si ti zvala njega. Da nas je imejlom ili pismom upozorio šta će uraditi, onda bi danas stvari bile drugačije. Zar se ne slažeš sa tim, gospođice svete?“

Rose se pomirljivo osmehnula, ali nešto u njenom pogledu govorilo mu je da je trebalo da izostavi ovu poslednju rečenicu.

Bogu hvala, Asad je uspeo da spreči bilo kakav dalji razvoj razgovora u ovom pravcu.

„Rose, shvatio sam tvoju poentu. Ali Habersot je izvršio samoubistvo i mi tu sada ništa ne možemo.“ Odjednom se ukočio i nekoliko puta progutao pljuvačku neveselo gledajući preko vrhova talasa. „Zato, zar ne bi jednostavno trebalo da pokušamo da otkrijemo zašto je to uradio?“ nastavio je pomalo nesigurnim glasom. „Zar nismo zato krenuli u Bornholm na ovom čudnom brodu?“

Rose je klimnula, vrlo slabašno se osmehnuvši. Bila je to veoma dobra gluma.

Karl se ponovo zavalio u svom sedištu i zahvalno klimnuo glavom Asadu, čija se boja lica u deliću sekunde promenila od uobičajenog bliskoistočnog tena u zeleno. Jadan momak! Ali šta se moglo očekivati od nekoga ko je mogao da dobije morsku bolest na gumenom čamcu u bazenu?

„Stvarno ne volim da plovim“, rekao je zabrinjavajuće tiho.

„U toaletu ima kesa za povraćanje“, rekla je Rose suvo, izvlačeći iz džepa turistički vodič za Bornholm.

Asad je odmahnuo glavom. „Ne, ne. Dobro sam. Biću u redu. Doneo sam odluku.“

Sa njih dvojje nikada ni na trenutak nije bilo dosadno.

Bornholmska policija bila je nesporno najmanje policijsko oblasno odeljenje u Danskoj, sa sopstvenim komesarom i šezdesetak pripadnika službe. Na celom ostrvu preostala je samo jedna policijska stanica, koja je, pored toga što je u njoj dvadeset četiri časa dnevno uvek bilo policajaca, bila odgovorna i za policijska pitanja koja se tiču ne samo četrdeset pet hiljada ostrvljana, nego i šeststo hiljada turista koji su svake godine dolazili na ostrvo. Bio je to mikrouniverzum od gotovo šest stotina kvadratnih kilometara obradive zemlje, litica i stena, sa bezbroj velikih i još više malih turističkih atrakcija, a svaku od njih lokalne turističke organizacije pokušavale su da reklamiraju kao potpuno jedinstvenu. Najveća okrugla crkva, najmanja, najbolje očuvana, najstarija, najviša. Svako mesto sa iole samopoštovanja imalo je upravo ono što je ostrvo činilo vrednim posete.

Na recepciji ih je policajac širokih ramena zamolio da malo sačekaju. Izgleda da se na trajektu kojim su doputovali nalazilo vozilo sa prevelikim teretom, pa je postojalo nekoliko stvari za koje se trebalo pobrinuti.

Naravno da takav grozan zločin treba da ima prioritet u odnosu na sve ostalo, mislio je Karl sa podrugljivim osmehom kada je jedan od policajaca ustao da im pokaže vrata kroz koja treba da uđu.

Policijski komesar primio ih je u svojoj najboljoj odeći u sali za sastanke na prvom spratu, sa asortimanom peciva i gomilom šolja za kafu. Ovde nije bilo sumnje u vezi sa činom i autoritetom, kao što nije bilo sumnje ni da je njihovo prisustvo, bez obzira na ozbiljnost situacije, zbunilo lokalnog šefa.

„Daleko ste od kuće“, rekao je on, verovatno misleći *predaleko*.

„Da, naš kolega Kristijan Habersot izvršio je samoubistvo, nažalost. Neobično strašan rastanak“, nastavio je. Izgledao je kao da je i dalje delimično u šoku. Karl je to vidao i ranije. Policajac koji je odabrao akademski pristup, baš kao i svi drugi danski komesari policije, i koji usled toga nije previše prljao ruke, bio je upravo ona vrsta čoveka unutar službe za kog je najmanje verovatno da će se osećati opušteno ako je video kako se mozak njegovog kolege rasprsnuo po zidu.

Karl je klimnuo glavom. „Juče po podne kratko sam razgovarao sa Kristijanom Habersotom. Znam samo da je hteo da me obavesti i uključi u slučaj, i da ja verovatno nisam imao dovoljno sluha za njega, pa smo došli ovamo. Imam osećaj da vas nećemo ometati u radu ako bliže osmotrimo stvari. Nadam se da se slažete.“

Ako su mrštenje i usta iskrivljena nadole značili „da“ na Bornholmu, onda je stvar bila rešena.

„Možda biste vi mogli da mi kažete na šta je mislio u imejlu koji nam je poslao? Napisao je da je Sektor Q njegova poslednja nada.“

Komesar je odmahnuo glavom. Verovatno je mogao, ali nije hteo. On je imao ljude za takve stvari.

Pozvao je rukom policajca u svečanoj uniformi. „Ovo je policijski nadzornik Jon Birkedal. Rođen je na ostrvu i poznavao je Habersota odavno, pre nego što sam ja postavljen na ovu funkciju. Jon i ja i naš predstavnik policijskog sindikata bili smo jedini iz stanice koji su prisustvovali Habersotovom oproštajnom prijemu.“

Asad je prvi ispružio ruku. „Moje saučešće“, rekao je.

Birkedal se nespretno rukovao s njim, okrećući se prema Karlu sa pogledom koji je delovao poznato.

„Hej, Karle, odavno se nismo videli“, rekao je dok je Karl pokušavao da potisne instinktivno mrštenje.